

Nr 13.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om nedsättning av stämpelavgiften vid köp och byte av fast egendom.

(1:a avd.)

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 14, av herrar *Jonsson* i Skedsbygd och *Rubbestad* har hemställts, »att lagfartsstämpeln vid köp eller byte av fast egendom sänkes till 30 öre för varje fullt 100-tal kronor av köpesumman, eller, där köpesumman understiger taxeringsvärdet, till 30 öre för varje fullt 100-tal kronor av detta värde».

Beträffande motiveringen för det i motionen framställda yrkandet får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Enligt 8 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften skall vid överlåtelse av fast egendom genom köp eller byte m. fl. fång överlåtelsehandling, då den företes för lagfart, förutom i visst undantagsfall, föras med stämpel. Stämpeln utgår i regel med 1 krona för varje fulla 100 kronor av egendomens värde, om densamma förvärvats av annan än aktiebolag. För sådana bolag utgör stämpeln 2 kronor för varje fulla 100 kronor av egendomens värde med det undantag, att aktiebolag, som är berättigat att erhålla statslån från egnahemslånefonden eller jordförmedlingsfonden, och bankbolag i fråga om förvärv av annan fastighet än sådan, som är avsedd för bankens inrymmande, skall erlägga stämpel med allenast 1 krona för varje fulla 100 kronor av värdet. Där köpehandling, utan tillägg till eller förändring i stadgade villkor, överlåtes inom den för lagfart föreskrivna tid, räknat från första fångtet, och inom samma tid för lagfart företes samt köpeavhandlingen därvid är åtföljd av skriftlig, av såväl säljare som köpare på heder och samvete avgiven förklaring, att icke i någon form lämnats eller skall lämnas annan betalning för köpet än den, som finnes upptagen i den för lagfart företedda fångeshandlingen, äger stämpelbeläggning rum allenast för sista fångtet. Har fast egendom förvärvats på grund av tillskott vid bildande av bolag eller efter bolagets bildande, äger lindring i stämpelbeskattningen rum, därest den tillskjutna fasta egendomen i avhandlingen icke åsatts högre värde än det belopp, för vilket den, som tillskjuter egendomen, själv förvärvat densamma.

1929 års bevillningsutskott hemställde i sitt betänkande nr 28 bland annat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t

ville verkställa en allmän revision av stämpellagstiftningen, i vad densamma avsåge avgifter, som utginge enligt 8 § stämpelförordningen. I betänkandet framhölls, att nämnda revision närmast borde avse stämpelskatten på grund av bland annat överlåtelse. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

På hemställan av 1932 års bevillningsutskott i dess betänkande nr 51 beslöt samma års riksdag viss ändring i då gällande regler angående stämpelpfikt vid förvärv av fast egendom utav förening på grund av tillskott. I berörda betänkande anförde utskottet bland annat följande:

»Utskottet har vidare ansett önskvärt, att den utredning rörande revision av stämpelförordningen, varom 1929 års riksdag anhållit, utan onödigt uppskov fullföljes och att vid densamma uppmärksamhet kommer att ägnas förevarande spörsmål. Uppenbarligen i huvudsakligt syfte att vinna lindring i stämpelbeskattningen vid överlåtelse av fast egendom har särskilt under de senare åren ett stort antal bolags- och föreningsbildningar uppstått, vilka i realiteten utgöra enmansföretag. Den till bolaget eller föreningen överlåtna fastigheten har med andra ord 'satts' på aktier eller föreningsandelar. Om en dylik sammanslutning önskar överlåta densamma tillhörig fast egendom, omfattar överlåtelsen visserligen formellt endast aktierna eller andelarna i sammanslutningen men faktiskt själva fastigheten. Härigenom undgår man vid överlåtelse den beskattning av värdeomsättning, som är avsedd att utgå vid övergång av äganderätt till fastighet från en person till en annan, och den fondstämpel, som skall erläggas vid överlåtelse av aktier, utgör i regel endast en ringa bråkdel av den stämpelavgift, som skolat utgå vid direkt överlåtelse av den fasta egendomen. Då det givetvis är angeläget, att en dylik ojämnhet i beskattningen så vitt möjligt undanröjes, har utskottet ansett sig böra fästa uppmärksamheten jämväl å detta spörsmål, vilket lämpligen synes böra undersökas i samband med frågan om revision av stämpelförordningen.»

I anledning av väckta motioner beslöt vidare 1937 års riksdag på hemställan av samma års bevillningsutskott (betänkande nr 32) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande frågan om åtgärder mot uteblivet eller försenat erläggande av lagfartsstämpel.

Jämväl vid 1942 års riksdag var frågan om åtgärder mot kringgående av bestämmelserna om lagfartsstämpel föremål för uppmärksamhet. I en vid riksdagen väckt motion II: 147 av herr *Jonsson* i Skedsbygd hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en skyndsamt utredning i syfte att vidtaga den förhöjning av stämpelavgiften vid överlåtelse av aktier och andra värdepapper, som kunde med beaktande av i motionen framförda synpunkter befinnas skälig, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill nämnda utredning kunde föranleda. På hemställan av 1942 års bevillningsutskott avsåg riksdagen motionen. Nämnda utskott, vilket upptagit motionen till behandling i samband med Kungl. Maj:ts proposition nr 72 vid 1942 års riksdag med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, anförde i sitt häröver avgivna betänkande, nr 15, i hithörande delar följande:

»Vad angår den i motionen lämnade uppgiften, att bestämmelserna om stämpelskatt vid försäljning av fastighet ofta kringgås, vill utskottet erinra om att frågan om eventuella åtgärder häremot närmare hör samman med stadgandena angående lagfartsstämpeln än med här ifrågavarande spörsmål. Utskottet anser sig emellertid böra framhålla, att även inom utskottet uppgivits, att en tendens kunnat iakttagas att söka undgå erläggande av lagfartsstämpel vid fastighetsförsäljning genom bildande av aktiebolag eller s. k. fastighetsföreningar, varvid de sålunda bildade rättssubjekten rent formellt stå såsom ägare till viss fastighet men i realiteten ej äro annat än en organisationsform för tillvaratagande av en enda persons eller ett fåtal personers intressen i samma fastighet. I detta sammanhang får utskottet erinra om att 1937 års riksdag i skrivelse nr 416 på hemställan av samma års bevillningsutskott anhållit, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning beträffande frågan om åtgärder mot uteblivet eller försenat erläggande av lagfartsstämpel samt för riksdagen framlägga det förslag, som kunde av utredningen föranledas. Utskottet, som likaledes anser att en sådan utredning bör företagas, förutsätter att i samband därmed den av motionären berörda frågan kommer att ägnas uppmärksamhet.»

I två vid 1944 års riksdag väckta likalydande motioner I: 269 av herr *Gustaf Elofsson* och II: 434 av herr *Jonsson* i Skedsbygd m. fl. hemställde motionärerna, att riksdagen måtte besluta viss höjning av stämpelavgiften vid köp och byte av fondpapper. Till stöd för det i motionerna framställda yrkandet anfördes i huvudsak följande. Genom köp av aktier omsattes årligen stora värden, vari inginge avsevärda fastighetsvärden. Under de senaste åren hade ett stort antal fastighetsbolag bildats samt äldre sådana bolag utökat sitt fastighetsinnehav. En bidragande orsak härtill hade utan tvekan varit, att handel med fastighet i aktiebolagets form vore gynnad genom avsevärt lägre stämpelavgift. Sålunda hade den enskilde att vid fastighetsförvärfv för varje hundratal kronor av köpesumman erlægga stämpelavgift av en krona, medan vid försäljning av aktier för motsvarande belopp erlades endast 30 öre eller, därest den ena kontrahenten vore fondhandlare och avtalet icke avslutades för dennes räkning utan i kommission, 15 öre. Genom en höjning av fondstämpeln skulle enligt motionärernas mening icke endast ökade inkomster tillföras statskassan utan jämväl en många gånger skadlig spekulation i fastighetsvärden motverkas. På hemställan av 1944 års bevillningsutskott avskog riksdagen berörda motioner.

Vid samma års riksdag hemställdes i två likalydande motioner, I: 200 av herr *Bror Nilsson* m. fl. och II: 294 av herr *Jonsson* i Skedsbygd m. fl., att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära en allsidig utredning om grunderna för lagfartsstämpelns utgörande. Till stöd för det i motionerna framställda yrkandet åberopades, att under de senaste åren en alltmer utbredd tendens gjort sig gällande att på olika sätt kringgå bestämmelserna om erläggande av stämpelavgift vid köp av fastigheter. Ett av dessa numera rätt allmänt använda sätt vore att bilda s. k. fastighetsföreningar eller fastighetsbolag. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 31 i anledning av förevarande motioner anförde 1944 års bevillningsutskott, efter att ha erinrat om att frågan om ändrade grunder för stämpelbeskattningen vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet, bland annat följande:

»Den översyn över stämpellagstiftningen, varom riksdagen sålunda vid flera tillfällen uttalat önskemål, har, såvitt för utskottet är känt, hittills icke kommit till stånd. Vad särskilt angår den nu föreliggande frågan om grunderna för lagfartsstämpeln erläggande torde det även kunna antagas, att vissa svårigheter möta vid en revision av dessa grunder, såvida därmed skulle, på sätt i de förevarande motionerna synes ha ifrågasatts, avses en mera genomgripande omgestaltning av reglerna angående lagfartsstämpeln. Om exempelvis ett industribolag även äger fastigheter, torde det knappast kunna ifrågasättas att enbart av denna anledning låta lagfartsstämpel eller någon motsvarande avgift utgå vid överlåtelse av aktier i bolaget. Vid utformningen av en eventuell ny lagstiftning på ifrågavarande område bör även tillses, att densamma icke kommer att verka hindrande för exempelvis bostadsrättsföreningarnas verksamhet. Av synnerlig vikt är emellertid, att det kringgående av gällande föreskrifter, som otvivelaktigt förekommer i syfte att undgå lagfartsstämpel, i möjligaste mån förhindras. Enligt utskottets mening bör en utredning äga rum för klarläggande av de möjligheter, som kunna finnas till förebyggande av sådant missbruk, och utskottet tillstyrker fördenskull en dylik utredning.»

I enlighet med utskottets hemställan beslöt riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående åtgärder för att förebygga ett kringgående av gällande bestämmelser om lagfartsstämpel samt att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I en vid 1946 års riksdag i andra kammaren framställd interpellation riktade herr *Jonsson* i Skedsbygd under hänvisning till berörda uttalande av 1944 års bevillningsutskott en förfrågan till statsrådet och chefen för finansdepartementet, huruvida förslag till bestämmelser, varigenom transaktioner i syfte att avhända staten stämpelmedel kunde förhindras, vore att förvänta till 1946 års riksdag. I sitt svar på interpellationen yttrade statsrådet följande:

»Den av interpellanten berörda frågan har sedan länge varit föremål för uppmärksamhet inom finansdepartementet. Emellertid är det, såsom även 1944 års bevillningsutskott antytt, förenat med svårigheter att åstadkomma en tillfredsställande lösning av frågan. Efter det 1944 års riksdagsskrivelse med begäran om utredning i ämnet inkommit till finansdepartementet, har ärendet upptagits till förnyad behandling inom departementet. Att detta arbete ännu icke resulterat i konkreta förslag sammanhänger med att ärendet flera gånger måst skjutas åt sidan till förmån för andra ärenden, som varit av mera brådskande natur eller där positiva resultat legat inom närmare räckhåll. Emellertid är det även enligt min mening angeläget att frågan löses, och utredningen kommer därför att fortsättas. Det torde dock icke vara att förvänta, att något förslag i ämnet skall kunna framläggas för innevarande års riksdag.»

I den nu förevarande motionen II: 14 har till stöd för det däri framställda yrkandet i huvudsak anförts följande. Lagfartsstämpeln utgjorde ofta en avsevärd belastning vid fastighetsförvärv. Särskilt vore detta fallet, när t. ex. ett par unga makar förvärvade en jordbruksfastighet för att där bilda eget hem och driva jordbruket såsom inkomstkälla. Orättvisan i lagfartsstämpeln framträdde särskilt tydligt vid en jämförelse med det belopp, som erlades vid förvärv av aktier och obligationer. Vid försäljning av ett fastighetsaktie-

bolags eller en fastighetsförenings aktier eller andelar erlades stämpelavgift med endast 0,3 procent av köpesumman eller om försäljningen skedde på börserna 0,15 procent av samma summa. Enligt motionärernas mening vore ett fullständigt avskaffande av lagfartsstämpeln motiverat. Med hänsyn till att stämpelförordningen enligt riksdagens beslut och av finansministern gjorda uttalanden snarast torde bli föremål för översyn ansågo sig motionärerna dock för tillfället böra begränsa sitt yrkande till att avse en nedsättning av stämpelavgiften till samma belopp som för närvarande erlades vid försäljning av aktier eller föreningsandelar.

Utskottet.

I den nu ifrågavarande motionen har hemställts att lagfartsstämpeln vid köp eller byte av fast egendom måtte nedsättas till 30 öre för varje fullt 100-tal kronor av köpesumman, eller, där köpesumman understeg taxeringsvärdet, till 30 öre för varje fullt 100-tal kronor av detta värde. Utskottet får med anledning härav erinra om att, såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen, frågan om en revision av stämpelbeskattningen vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. Sålunda beslöt 1929 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en allmän revision av stämpellagstiftningen, i vad densamma avsågo avgifter som utginge enligt 8 § stämpelförordningen. Därvid åsyftades bland annat de vid överlåtelse av olika slag utgående stämpelavgifterna. 1932 års bevillningsutskott framhöll i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 51 önskvärdheten av att den av 1929 års riksdag begärda utredningen utan onödigt uppskov fullföljdes. Utskottet yttrade därvid bland annat, att uppenbarligen i huvudsakligt syfte att vinna lindring i stämpelbeskattningen vid överlåtelse av fast egendom särskilt under de senare åren uppstått ett stort antal bolags- och föreningsbildningar, vilka i realiteten utgjorde enmansföretag. Då det vore angeläget, att den ojämnhet i beskattningen, som därigenom uppkomme, såvitt möjligt undanröjdes, ansågo utskottet detta spörsmål böra undersökas i samband med frågan om en revision av stämpelförordningen. 1937 års riksdag beslöt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande frågan om åtgärder mot uteblivet eller försenat erläggande av lagfartsstämpel. Spörsmålet om åtgärder mot kringgående av bestämmelserna om lagfartsstämpel berördes även av 1942 års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 15, varvid utskottet förutsatte, att detta spörsmål komme att ägnas uppmärksamhet i samband med den av 1937 års riksdag begärda utredningen. Slutligen beslöt 1944 års riksdag på hemställan av samma års bevillningsutskott (betänkande nr 31) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående åtgärder för att förebygga ett kringgående av gällande bestämmelser om lagfartsstämpel samt att Kungl. Maj:t snarast möjligt måtte för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Vid 1946 års riksdag yttrade chefen för finansdepartementet såsom svar å framställd interpellation, att i anledning av 1944 års riksdagsskrivelse frågan om åtgärder för att förhindra ett kringgående av bestämmelserna om lag-

fartsstämpel upptagits till behandling i departementet men att utredningen därom av vissa skäl icke kunnat avslutas. Även enligt departementschefens mening vore det angeläget att frågan löstes, varför utredningen komme att fortsättas.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har vid de tidigare tillfällena, då frågan om en revision av stämpellagstiftningen varit på tal, särskilt understrukits en under senare år alltmer framträdande tendens att söka kringgå bestämmelserna om lagfartsstämpel genom bildande av fastighetsaktiebolag eller fastighetsföreningar. Ett dylikt kringgående har möjliggjorts därigenom, att den stämpelavgift, som erlägges vid överlåtelse av aktier eller föreningsandelar, väsentligt understiger lagfartsstämpeln. Även i den nu förevarande motionen påtalas den ojämnhet i beskattningen, som uppkommit genom berörda bolags- och föreningsbildningar. Utskottet anser i likhet med motionärerna, att denna ojämnhet bör undanröjas, och finner att åtgärder böra vidtagas för att förebygga ett kringgående av gällande bestämmelser om lagfartsstämpeln. Då de skäl, som i motionen åberopas till stöd för det däri framställda yrkandet, enligt utskottets mening icke innefatta tillräcklig anledning att nu vidtaga en sänkning av lagfartsstämpelns belopp, anser sig utskottet emellertid icke kunna tillstyrka bifall till motionen. Däremot vill utskottet ånyo understryka önskvärdheten av att den utredning angående åtgärder för att förebygga ett kringgående av gällande bestämmelser om lagfartsstämpel, varom hemställan gjordes av 1944 års riksdag, utan dröjsmål slutföres.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att motionen II: 14 av herrar Jonsson i Skedsbygd och Rubbestad om nedsättning av stämpelavgiften vid köp och byte av fast egendom icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 februari 1947.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande: se under betänkandet nr 12.